

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบันการท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมที่มีบทบาทสำคัญต่อสภาพเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมของประเทศไทยเป็นอย่างมาก การท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมบริการที่ทำได้ให้แก่ประเทศชาติเป็นอันดับหนึ่ง มีส่วนสำคัญที่ช่วยลดดุลการชำระเงินของประเทศ มีบทบาทสำคัญในการสร้างงาน สร้างอาชีพ และกระจายรายได้ไปยังภูมิภาคต่างๆ ทั้งโดยทางตรงและทางอ้อม นอกจากนั้นการท่องเที่ยวยังมีบทบาทในการขยายความเจริญไปยังภูมิภาคต่าง ๆ เพราะเมื่อเกิดการเดินทางการท่องเที่ยวก็ย่อมจะต้องมีการสร้างปัจจัยพื้นฐานทางด้านสาธารณูปโภค และสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ตามไปเพื่อสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว ดังนั้น รัฐบาลจึงได้ตระหนักถึงความสำคัญของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว และถือว่าการส่งเสริมการท่องเที่ยวเป็นนโยบายหลักสำคัญประการหนึ่ง โดยได้กำหนดให้มีแผนพัฒนาการท่องเที่ยวขึ้นในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ตั้งแต่ฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2518-2522) เป็นต้นมา

แม้ว่าการท่องเที่ยวจะเป็นสิ่งที่ช่วยส่งเสริม และแก้ปัญหาการพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมของประเทศก็ตาม ในทางกลับกันผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการพัฒนาการท่องเที่ยวนี้มีค่อนข้างหลายประการกล่าวคือ ในการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยเฉพาะการท่องเที่ยวที่เน้นธรรมชาติต้องนำทรัพยากรทางธรรมชาติ เช่น ชายฝั่งทะเล ป่าไม้ แหล่งน้ำ ฯลฯ ออกมาเป็นพื้นฐานต้นทุนการผลิต การพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวสมัยใหม่นั้น มุ่งเน้นที่จำนวนนักท่องเที่ยว และผลตอบแทนทางเศรษฐกิจในระยะสั้น รวมทั้งมุ่งพัฒนาไปในการสร้างความพร้อมของการให้บริการแก่นักท่องเที่ยวหรือสร้างสิ่งดึงดูดใจให้มากขึ้น เช่น การพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐาน ถนน ไฟฟ้า ประปา ท่าเรือ สนามบิน โรงแรม บังกาโล ร้านอาหาร และแหล่งบันเทิง เพื่อให้เพียงพอและประทับใจแก่นักท่องเที่ยว ซึ่งสิ่งเหล่านี้สามารถส่งผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมทางกายภาพและสังคมได้ทั้งสิ้น โดยเฉพาะด้านความเสื่อมโทรมของ

ทรัพยากรธรรมชาติ การตั้งถิ่นฐานและการใช้ที่ดิน ดังปรากฏเมื่อมีการขยายตัวของสิ่ง
อำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยวเกิดขึ้น จะก่อให้เกิดการเก็งกำไรในราคาที่ดิน การ
กว้านซื้อที่ดินและการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินในที่สุดปัญหาที่ตามมาได้แก่ ความขัดแย้งใน
การใช้ประโยชน์ที่ดิน การสูญเสียกรรมสิทธิ์ในที่ดิน การขยายตัวของเมืองโดยปราศจาก
การควบคุม ส่วนด้านเศรษฐกิจและสังคมนั้น อาจกล่าวได้ว่า นอกจากสร้างงาน ทำรายได้
เพิ่มแล้ว ในด้านตรงข้ามก็ทำให้ค่าครองชีพในท้องถิ่นที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวสูงตาม การ
ลงทุนด้านการก่อสร้างทำให้ชาวไร่ชาวนา หันมาหาแรงงานที่มีค่าตอบแทนสูงกว่า หรือเปลี่ยน
อาชีพ เนื่องจากการขายที่ทำกิน เป็นต้น

อย่างไรก็ตาม การพัฒนาการท่องเที่ยวยังคงดำเนินต่อไป แต่ในระยะหลัง
จึงได้มีความสนใจในการศึกษาผลกระทบของการท่องเที่ยวต่อสภาพทางกายภาพ เศรษฐกิจ
สังคมและสิ่งแวดล้อม แนวคิดการพัฒนาการท่องเที่ยวในแผนพัฒนาฉบับที่ 7 (2535-2539)
ในด้านการตลาด ส่วนหนึ่งมุ่งกระจายนักท่องเที่ยวต่างชาติสู่แหล่งท่องเที่ยวใหม่ ๆ เช่น
เชียงใหม่ แม่ฮ่องสอน พังงา กระบี่ เพชรบุรี-ชะอำ-หัวหิน-ประจวบฯ ระยอง และ
เริ่มเข้าสู่ บุรีรัมย์ อุบลราชธานีบ้างแล้ว เพื่อเป็นการผ่อนคลายปัญหาความเสื่อมโทรม
ของแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียง

จากแนวคิดดังกล่าว เพชรบุรีจึงเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นที่รู้จักมานานว่ามีสถานที่
ตากอากาศชายทะเล โบราณสถาน และสถาปัตยกรรมที่งดงาม ได้เริ่มเป็นที่สนใจของ
หน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนในด้านการพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวระดับภาคและระดับ
ประเทศต่อไป สาเหตุที่ทำให้เพชรบุรีเริ่มมีบทบาททางการท่องเที่ยวเด่นชัดขึ้นก็
เนื่องมาจากความมีศักยภาพพร้อมในการพัฒนา กล่าวคือ เพชรบุรีเป็นจังหวัดที่อุดมไปด้วย
ทรัพยากรการท่องเที่ยวที่หลากหลาย เช่น แหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ ได้แก่ หาดทราย
ชายทะเล ป่าเขา ถ้ำ น้ำตก แหล่งท่องเที่ยวประเภทโบราณสถาน ประวัติศาสตร์
สถาปัตยกรรม เช่น วัดและวังต่าง ๆ รวมถึงขนบธรรมเนียมประเพณีวัฒนธรรมดั้งเดิมของ
ชาวพื้นเมืองที่น่าสนใจ อีกทั้งการลงทุนเพื่อการท่องเที่ยวสมัยใหม่ ยังก่อให้เกิดแหล่ง
ท่องเที่ยวประเภทนันทนาการที่ผากอล์ฟขึ้นด้วย สรุปได้ว่าในด้านทรัพยากรการท่องเที่ยว
เพชรบุรีมีสิ่งดึงดูดใจนักท่องเที่ยวสูงทีเดียว

นอกจากนั้นความได้เปรียบทางด้านทำเลที่ตั้งที่ไม่ไกลจากกรุงเทพมหานคร และ
ความสะดวกในการคมนาคม ที่พักอาศัย ทำให้แนวโน้มจำนวนนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและ

ต่างประเทศที่เดินทางมาเยือนจังหวัดเพชรบุรีเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ จากจำนวน 707,123 คน ในปี 2531 เป็น 889,271 คน ในปี 2533 ส่วนปี 2534 นั้น เนื่องจากเกิดเหตุการณ์ไม่สงบสงครามอ่าวเปอร์เซีย จึงทำให้จำนวนนักท่องเที่ยวลดลงเหลือเพียง 655,451 คน แต่ในปี 2535 นักท่องเที่ยวกลับเพิ่มขึ้นเป็น 773,325 คน ถึงแม้จะมีวิกฤติการณ์ทางการเมืองภายในประเทศ จำนวนนักท่องเที่ยวที่เพิ่มขึ้นนี้ส่วนใหญ่เป็นนักท่องเที่ยวชาวไทย ในขณะที่จำนวนนักท่องเที่ยวต่างชาตินั้นลดลงถึงร้อยละ 44 จากแนวโน้มจำนวนนักท่องเที่ยวที่ผ่านมา ถ้าไม่เกิดเหตุการณ์ภายนอกมากระทบกระเทือน จะเห็นได้ว่าจำนวนนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้าสู่พื้นที่ที่มีปริมาณสูงชันเป็นลำดับ จากแนวโน้มนักท่องเที่ยวที่เพิ่มขึ้นเป็นลำดับ เปรียบได้กับอุปสงค์ด้านการตลาดที่เพิ่มขึ้น ฉะนั้นอุปทานทางการท่องเที่ยวซึ่งในที่นี้คือ การพัฒนาพื้นที่และบริการทางการท่องเที่ยว ย่อมต้องเพิ่มปริมาณและคุณภาพขึ้นตาม เพื่อให้มีความสอดคล้องกับอุปสงค์ ประกอบกับขณะนั้นภาวะเศรษฐกิจและการลงทุนทางด้านอสังหาริมทรัพย์ และที่ดินของประเทศไทยมีการขยายตัว นักลงทุนจึงได้ให้ความสนใจกับเพชรบุรีเป็นพิเศษ เนื่องจากมีทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ ชายทะเล และป่าเขา ที่ดึงดูดใจจึงส่งเสริมให้การบริการทางการท่องเที่ยวมีการขยายตัวอย่างรวดเร็ว โดยทางกายภาพจะเห็นได้จากจำนวนโรงแรม อาคารชุดพักตากอากาศ รีสอร์ท และสนามกอล์ฟ ที่เพิ่มขึ้นและกระจายตัวอยู่ตามแหล่งท่องเที่ยวทั่วไป เมื่อพิจารณาถึงมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมในช่วงปี 2529-2534 ก็พบว่ามีความสอดคล้องกับสภาพทางกายภาพ กล่าวคือ มูลค่าการผลิตในสาขาอสังหาริมทรัพย์ และสาขาการก่อสร้าง มีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มสูงขึ้น โดยเพิ่มสูงถึงร้อยละ 37.5 และร้อยละ 25.7 ตามลำดับ ซึ่งจัดอยู่ในอันดับที่ 1 และ 2 ของสาขาการผลิตที่มีการเปลี่ยนแปลง

กล่าวได้ว่า การขยายตัวทางการท่องเที่ยวเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในสาขาการผลิตที่เกี่ยวข้อง และจากการขยายตัวทางการท่องเที่ยว รวมทั้งสาขาการผลิตที่เกี่ยวข้องนี้ ย่อมก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและปัญหาต่าง ๆ ตามมาได้ ถ้ามีการขยายตัวเกินขีดความสามารถในการรองรับได้ หรือมีการขยายตัวโดยปราศจากการควบคุม ซึ่งปัญหาต่าง ๆ ได้แก่ ปัญหาสิ่งแวดล้อมเสื่อมโทรม ปัญหาทางสังคม วัฒนธรรม และปัญหาการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดิน ความต้องการใช้ที่ดินเพื่อประกอบกิจกรรมทางการท่องเที่ยว โดยการเน้นการสร้างอาคารที่พักเพื่อรองรับนักท่องเที่ยว โดยไม่คำนึงถึงความงามตามแบบธรรมชาติ ได้ก่อให้เกิดปัญหาด้านการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินโดยรอบแหล่งท่องเที่ยว และยิ่งส่งผลกระทบต่อเนื่องไปยังสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ การขยายตัวของเมืองอย่างไร้

ตารางที่ 1.1 รายได้จากนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศเปรียบเทียบกับมูลค่าสินค้าหักส่งออกของไทย ปี พ.ศ. 2528 - 2533

หน่วย : ล้านบาท

รายการ	2528	2529	2530	2531	2532	2533	อัตราการเพิ่ม (ร้อยละ)	
							2528-30	2531-33
นักท่องเที่ยว	31,768	37,321	50,024	78,859	96,386	110,572	25.49	18.41
ผลิตภัณฑ์ส่งออก	23,578	31,268	48,556	58,627	74,021	84,472	43.50	20.03
ข้าว	22,524	20,315	22,700	34,676	45,462	27,770	0.40	-10.51
ผลิตภัณฑ์มันสำปะหลัง	14,969	19,086	20,661	21,844	24,005	23,136	17.48	2.91
ยาง	13,567	15,116	20,539	27,189	26,450	23,557	23.04	-6.92
แมลงหวี่ไหม	8,248	12,818	15,179	18,854	18,424	21,580	35.66	6.99
ข้าวโพด	7,700	9,261	3,928	3,828	4,094	4,144	-28.58	4.05
ซีเมนต์	6,350	8,150	11,550	13,958	16,419	22,045	34.87	25.67
น้ำตาล	6,247	7,271	8,573	9,664	19,243	17,694	17.15	35.31
กุ้ง	3,439	4,391	5,749	9,698	16,057	20,454	29.29	45.23
คัสซู	5,647	3,096	2,344	2,229	2,445	1,880	-35.57	-8.16
รวมมูลค่าสินค้าหักส่งออก	144,037	168,093	209,805	279,426	343,006	357,304	20.69	13.08
สัดส่วนรายได้จากการท่องเที่ยวต่อสินค้าหักส่งออก	22.06	22.20	23.84	28.22	28.10	30.95	3.97	4.72

ที่มา : รายได้จากนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ : การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย

มูลค่าการส่งออกสินค้าสำคัญ : กรมศุลกากร

ตารางที่ 1.2 จำนวนนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศและรายได้จากการท่องเที่ยว (2531 - 2536)

ปี พ.ศ.	จำนวนนักท่องเที่ยว (คน)	อัตราการขยายตัว (ร้อยละ)	รายได้จากการท่องเที่ยว (ล้านบาท)	อัตราการขยายตัว (ร้อยละ)
2531	4,230,737	21.50	78,859	57.60
2532	4,809,508	13.68	96,386	22.20
2533	5,298,860	10.17	110,572	14.70
2534 *	6,099,899	-4.00	100,004	-9.50
2535 **	5,136,443	-36.48	123,135	23.13
2536	5,760,533	12.15	127,802	3.79

ที่มา : การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย

หมายเหตุ : * เกิดสงครามกัวเตมาล

** เกิดวิกฤติพฤษภา

การควบคุม รวมทั้งสภาพชีวิตความเป็นอยู่ของคนในพื้นที่ เพราะยังไม่มีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้เข้าไปควบคุมการใช้พื้นที่ชายฝั่งและแหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ อย่างถูกต้องและสอดคล้องกับสภาพแวดล้อม

ฉะนั้น การเข้าใจถึงผลกระทบที่เกิดจากการพัฒนา การท่องเที่ยวจึงมีความสำคัญไม่น้อยไปกว่าการพัฒนาการท่องเที่ยว เนื่องจากอุตสาหกรรมประเภทนี้มีแนวโน้มที่จะก่อให้เกิดผลดีเสมอไป การพัฒนาการท่องเที่ยวโดยเฉลี่ยผลเลิศ ในด้านตัวเงินแต่เพียงอย่างเดียวอาจนำมาซึ่งปัญหาต่าง ๆ มากมาย ทั้งนี้เพื่อในการพัฒนาการท่องเที่ยวก่อให้เกิดประโยชน์อย่างสมบูรณ์สูงสุด และเป็นไปอย่างมีคุณภาพ ถูกต้องเหมาะสม ควรสนใจในการศึกษาผลกระทบของการท่องเที่ยวประกอบไปด้วย เพื่อเป็นแนวทาง ๆ ในการวางแผนพัฒนาได้อย่างสมบูรณ์แบบหรือเป็นแนวทางในการป้องกัน แก้ไข ปัญหาที่จะเกิดขึ้น

วัตถุประสงค์

1. ศึกษาบทบาทและความสำคัญของการท่องเที่ยวในจังหวัดเพชรบุรี
2. ศึกษาสภาพการใช้ที่ดิน ความสัมพันธ์ระหว่างการท่องเที่ยวกับการใช้ที่ดินและสภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการใช้ที่ดินในจังหวัดเพชรบุรี
3. ศึกษาผลกระทบของการพัฒนาการท่องเที่ยวที่มีต่อการใช้ที่ดินและสภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการใช้ที่ดิน จังหวัดเพชรบุรี
4. เสนอแนะแนวทางและมาตรการในการป้องกัน แก้ไข เพื่อลดผลกระทบในทางที่เป็นปัญหาคอพื้นที

ขอบเขตของการศึกษา

1. ขอบเขตทางพื้นที่ ได้แก่ พื้นที่ทั้งจังหวัดเพชรบุรี ศึกษาการเปลี่ยนแปลงโดยภาพรวม และเน้นรายละเอียดตามแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ ได้แก่ หาดชะอำ แหลมหลวง หาดเจ้าสำราญ หาดปึกเตียน และเขื่อนแก่งกระจาน
2. ขอบเขตทางด้านเนื้อหา
 - ศึกษาลักษณะการใช้ที่ดินจากอดีต-ปัจจุบัน เพื่อการเปลี่ยนแปลง

- ศึกษาความสำคัญและบทบาทการท่องเที่ยวในจังหวัดเพชรบุรี
- ประเมินผลกระทบจากการท่องเที่ยวที่มีต่อการใช้ที่ดินและสภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการใช้ที่ดินในจังหวัดเพชรบุรี โดยเฉพาะบริเวณแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทราบถึงลักษณะและการเปลี่ยนแปลงของการใช้ที่ดินตั้งแต่อดีต-ปัจจุบันของจังหวัดเพชรบุรี
2. ทราบถึงความสำคัญและบทบาทการท่องเที่ยวที่มีต่อจังหวัดเพชรบุรี
3. ทราบถึงผลกระทบของการท่องเที่ยวที่มีต่อการใช้ที่ดินและสภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการใช้ที่ดิน
4. ทราบแนวทางการป้องกันและแก้ไขผลกระทบอันที่จะเกิดขึ้น

ขั้นตอนและวิธีดำเนินการศึกษา

1. เก็บรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิและทุติยภูมิ ด้านกายภาพ เศรษฐกิจ สังคม ประชากรและด้านการท่องเที่ยวจากหน่วยงานราชการและโดยการออกสำรวจพื้นที่ ด้วยวิธีการสังเกตและออกแบบสอบถาม
2. ศึกษาข้อมูลปฐมภูมิและทุติยภูมิ เพื่อให้ทราบถึงสภาพพื้นที่ศึกษาทั้งด้านกายภาพ เศรษฐกิจ สังคม ประชากร รวมทั้งบทบาทของการท่องเที่ยว
3. วิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดิน และสภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการใช้ที่ดิน เน้นพิจารณาพื้นที่ที่มีการเปลี่ยนแปลงเป็นบริเวณกว้าง และเป็นพื้นที่ติดต่อกับพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว ด้วยแผนที่ ภาพถ่ายทางอากาศ การสำรวจภาคสนามและการออกแบบสอบถาม
4. วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการท่องเที่ยวกับการใช้ที่ดินและสภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการใช้ที่ดิน
5. ประเมินผลกระทบการท่องเที่ยวต่อการใช้ที่ดินและสภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการใช้ที่ดิน
6. สรุป เสนอแนวทางและมาตรการในการป้องกันและลดปัญหา

แหล่งข้อมูล

- สำนักงานสถิติแห่งชาติ
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย
- สถาบันวิทยบริการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- ศูนย์เอกสารแห่งประเทศไทย
- สถาบันวิจัยสภาวะแวดล้อม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- สำนักผังเมือง
- สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย
- คณะสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล

คำนิยาม

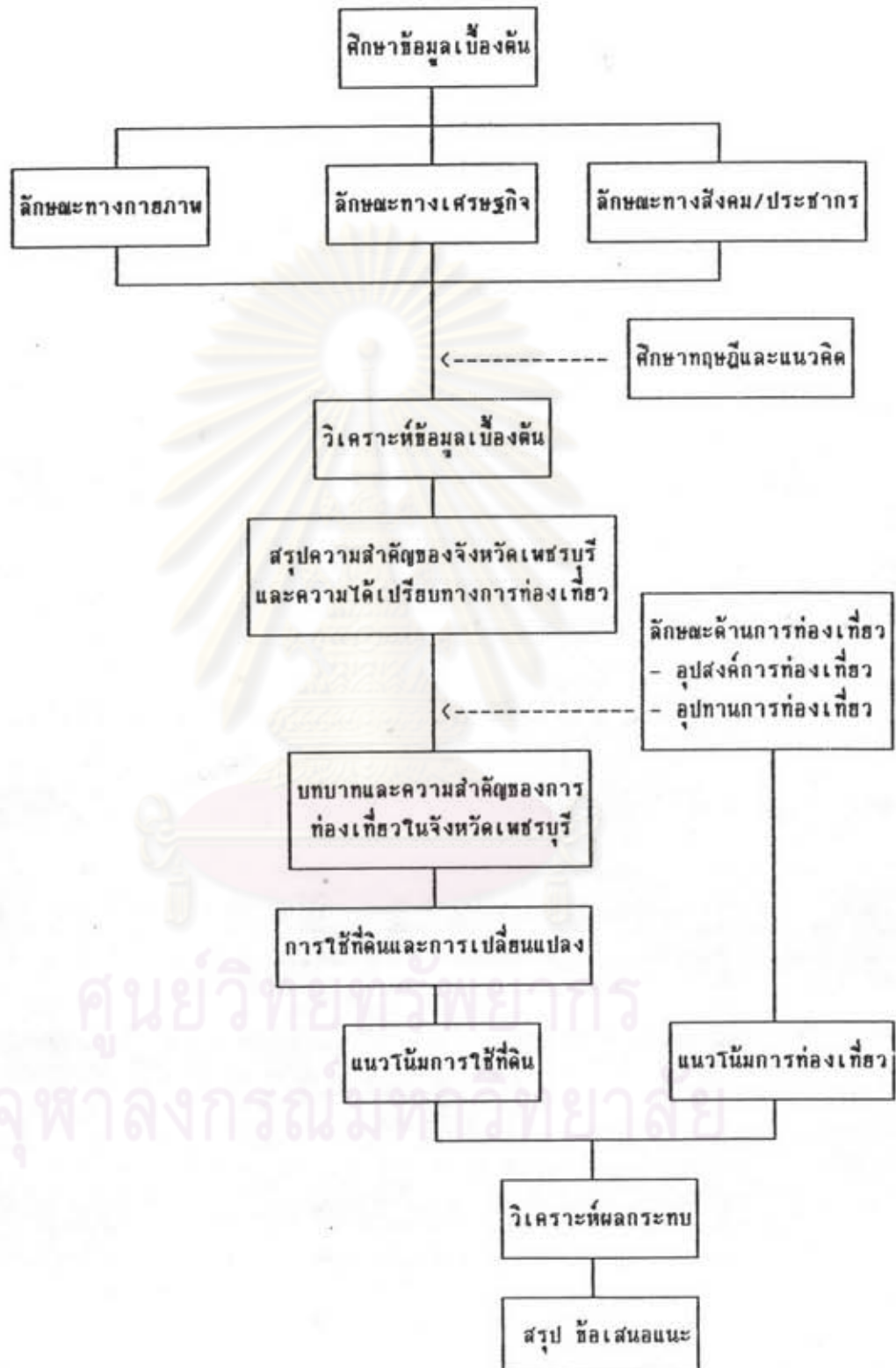
นักท่องเที่ยว คือ ผู้เดินทางไปเยือนจังหวัดนั้น โดยวัตถุประสงค์ต่าง ๆ ที่มีไป การไปทำงานประจำ การศึกษา และไม่ใช่คนท้องถิ่นที่มีภูมิลำเนาหรือทำงานประจำ หรือ ศึกษายู่ที่จังหวัดนั้น

นักท่องเที่ยวพักรแรม คือ นักท่องเที่ยวที่พักค้างคืนอย่างน้อย 1 คืนในจังหวัดนั้น

นักท่องเที่ยว คือ นักท่องเที่ยวที่ไม่พักค้างคืน

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แผนภูมิที่ 1 ขั้นตอนการศึกษา

แสดง : พื้นที่ศึกษา

สัญลักษณ์ :

ศูนย์วิทยทรัพยากร

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ผลกระทบจากการท่องเที่ยวที่มีต่อการใช้ที่ดินจังหวัดเพชรบุรี

มาตราส่วน

น

แผนที่ 1.1